

Darba aizsardzības vecākā speciālista profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – darba aizsardzības vecākais speciālists.
2. Profesijas kods – 2263 01.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – piektais profesionālās kvalifikācijas līmenis.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:
– darba aizsardzības vecākais speciālists uzņēmumā veic darba aizsardzības sistēmas organizēšanu, darba vides iekšējo uzraudzību, kā arī ekspertīzi darba aizsardzības jomā; kā kompetents speciālists pārzina darba aizsardzības un apkārtējās vides aizsardzības jautājumus un pielieto ar tiem saistītos normatīvos aktus; veic zinātniski pedagoģiskās darbības darba aizsardzības jomā.

Darba aizsardzības vecākais speciālists strādā uzņēmumos vai kā pašnodarbināta persona, vai individuālais komersants.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja analizēt un praksē pielietot normatīvo aktu un standartu prasības darba aizsardzības jomā.

2. Spēja organizēt un plānot darbu, kas saistīts ar darba vides iekšējo uzraudzību, risku novērtēšanu un to novēršanas vai samazināšanas pasākumiem.

3. Spēja plānot darba aizsardzības un ar to saistīto vides aizsardzības darbību uzņēmumā.

4. Spēja apsekot, uzraudzīt un kontrolēt uzņēmuma darba vidi, nodrošinot nodarbināto darba drošības un veselības aizsardzības darba vietās pamatprasības.
5. Spēja analizēt un novērtēt uzraudzības un kontroles rezultātu atbilstību darba vides iekšējās uzraudzības normatīvo aktu prasībām.
6. Spēja pielietot praksē darba vides risku novērtēšanas metodes, tai skaitā kvalitatīvās, puskvantitatīvās vai kvantitatīvās novērtēšanas metodes.
7. Spēja identificēt un organizatoriski risināt darba vides ergonomiskās, psihosociālās un organizatoriskās problēmas.
8. Spēja argumentēt plānoto darba aizsardzības un ar to saistīto vides aizsardzības pasākumu prioritātes un to lietderību.
9. Spēja organizēt un īstenot nodarbināto apmācības darba aizsardzības jautājumos.
10. Spēja novērtēt kolektīvo un individuālo aizsardzības līdzekļu atbilstību veicamajam darbam un normatīvo aktu un standartu prasībām.
11. Spēja novērtēt darba aprīkojuma atbilstību normatīvo aktu un standartu prasībām.
12. Spēja novērtēt ugunsdrošības, elektrodrošības, sprādzienbīstamības, radiācijas un kodoldrošības situāciju un risku uzņēmumā.
13. Spēja novērtēt bīstamo iekārtu ekspluatācijas atbilstību normatīvo aktu prasībām.
14. Spēja novērtēt un noteikt pasākumus bīstamo vielu drošai pielietošanai darba vietās.
15. Spēja novērtēt un plānot nepieciešamās darbības rīcībai ārkārtas situācijās.
16. Spēja veikt nelaiemes gadījumu izmeklēšanu, analīzi un cēloņu noteikšanu.

17. Spēja sadarboties ar darba devēju, nodarbinātajiem, to pārstāvjiem un uzticības personām.
18. Spēja rast nepieciešamos risinājumus starp darba devēju un nodarbināto interesēm.
19. Spēja izprast uzņēmuma saimniecisko darbību.
20. Spēja sagatavot ziņojumus, pārskatus un protokolus, informējot par tiem uzņēmuma vadību un nodarbinātos.
21. Spēja vadīt uzņēmuma struktūrvienības (daļas, nodaļas u.tml.) darba un vides aizsardzības jomā.
22. Spēja organizēt uzdevumu racionālu sadali starp izpildītājiem.
23. Spēja izstrādāt darba aizsardzības instrukcijas un sagatavot informatīvo materiālu par darba aizsardzības pasākumiem darba vidē.
24. Spēja sadarboties ar citu profesiju speciālistiem.
25. Spēja pārstāvēt uzņēmumu citos uzņēmumos, valsts un nevalstiskās institūcijās attiecībā uz fiziskām personām.
26. Spēja veidot, analizēt un izveidot darbam nepieciešamās datu bāzes.
27. Spēja lietot informācijas tehnoloģijas savas darbības veikšanai.
28. Spēja sazināties valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.
29. Spēja veikt pētījumus ar zinātnisku vērtību darba aizsardzības jomā.
30. Spēja nodrošināt darba tiesisko attiecību normu ievērošanu.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Pārzināt un piemērot darba aizsardzības normatīvos aktus un standartus uzņēmumā.

2. Veikt darba vides iekšējo uzraudzību uzņēmumā.
3. Organizēt un veikt darba vides risku novērtēšanu, nosakot darba vides risku apjomu, raksturu un ietekmi uz nodarbināto drošību un veselību.
4. Pielietot darba vides risku novērtēšanas metodes, tai skaitā kvalitatīvās, puskvantitatīvās vai kvantitatīvās novērtēšanas metodes.
5. Dokumentēt darba vides riska novērtēšanas rezultātus.
6. Organizēt laboratorisko mērījumu veikšanu.
7. Organizēt obligāto veselības pārbažu veikšanu.
8. Veikt individuālo aizsardzības līdzekļu novērtēšanu un izvēli.
9. Plānot darba aizsardzības pasākumus.
10. Izstrādāt darba aizsardzības instrukcijas, iekšējos normatīvos aktus, rīkojumus un citu ar profesionālo darbību saistītu dokumentāciju.
11. Analizēt situāciju darba un vides aizsardzības jomā uzņēmumā.
12. Organizēt un veikt darba aizsardzības apmācību uzņēmuma līmenī.
13. Analizēt un sistematizēt pieejamo informāciju darba aizsardzības jomā.
14. Veikt darbā notikušo nelaimes gadījumu izmeklēšanu vai piedalīties izmeklēšanas komisijas darbā.
15. Spēt novērtēt un noteikt pasākumus avāriju, nelaimes gadījumu un arodslimību novēršanai darba vietās.
16. Sadarboties ar nodarbināto pārstāvjiem un uzticības personām.
17. Vadīt uzņēmuma struktūrvienības (daļas, nodaļas u.tml.) darba un vides aizsardzības jomā.
18. Pārzināt nacionālos, Eiropas Savienības un Starptautiskās Darba Organizācijas normatīvos aktus darba aizsardzības jomā.

19. Pārzināt un piemērot ar darba aizsardzību saistītos vides aizsardzības normatīvos aktus.

20. Ievērot darba tiesisko attiecību noteikumus.

21. Ievērot darba aizsardzības un ugunsdrošības normatīvo aktu prasības.

22. Pārvaldīt valsts valodu.

23. Lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

24. Pārvaldīt vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī.

25. Pielietot informācijas tehnoloģijas savas darbības veikšanai.

26. Veikt zinātniski pētniecisko darbu darba aizsardzības jomā.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai priekšstata līmenī nepieciešamās zināšanas par Eiropas Savienības un Starptautiskās Darba organizācijas prasībām darba aizsardzības jomā.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:

2.1. arodveselības, darba medicīnas un veselības veicināšanas pamati;

2.2. saskarsme un darba psiholoģija;

2.3. komercdarbības ekonomikas pamati;

2.4. vadībzinību pamati;

2.5. arodtoksikoloģijas pamati;

2.6. profesionālie termini valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

3.1. darba aizsardzības prasības un ar to saistītie normatīvie akti;

3.2. vides aizsardzības prasības un ar to saistītie normatīvie akti;

3.3. ražošanā pielietojamo tehnoloģiju drošība;

- 3.4. darba vides riska faktori un to ietekme uz nodarbināto drošību un veselību;
- 3.5. darba vides riska faktoru noteikšana, mērīšana un novērtēšana;
- 3.6. darba procesā pielietojamie kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi;
- 3.7. darba ergonomikas pamati;
- 3.8. datorzinības un datortehnoloģijas darba aizsardzībā;
- 3.9. bīstamo vielu uzglabāšana un drošības pasākumi darbā ar tām;
- 3.10. pedagoģija;
- 3.11. nelaimes gadījumu izmeklēšanas un cēloņu noteikšanas pamatprincipi;
- 3.12. arodslimību cēloņu un sakarību noteikšana;
- 3.13. darba tiesiskās attiecības un sociālais dialogs uzņēmumā;
- 3.14. valsts valoda;
- 3.15. vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī;
- 3.16. zinātniski pētnieciskā darba metodoloģija.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Darba vides un apkārtējās vides aizsardzības, kā arī darba vides iekšējās uzraudzības vadīšana.	<p>.izveidot un uzturēt atbilstošā kvalitātē darba aizsardzības vadīšanas organizatorisko struktūru un sistēmu, tai skaitā darba vides iekšējo uzraudzību;</p> <p>2. noteikt konkrētas tiesības un pienākumus uzņēmuma struktūrvienību un darbu vadītājiem par darba un apkārtējās vides aizsardzību;</p> <p>.izveidot un uzturēt uzņēmumā piemērojamo darba aizsardzības un darba videi atbilstošu normatīvo aktu bāzi, ievērojot uzņēmuma specifiku;</p> <p>.izstrādāt un uzturēt uzņēmuma iekšējo normatīvo aktu bāzi darba aizsardzības jomā, ņemot vērā uzņēmuma specifiku.</p>
2. Darba vides iekšējās uzraudzības veikšana un darba aizsardzības pasākumu plāna izstrādāšana.	.noteikt un novērtēt uzņēmumā darba vides faktorus atbilstoši Latvijas Republikas darba aizsardzības normatīvajiem aktiem, uzņēmumam saistošajiem darba aizsardzības normatīvajiem dokumentiem, un darba aprīkojuma tehnisko dokumentāciju;

	<ul style="list-style-type: none"> .veikt nodarbināto veselības stāvokļa analīzi uzņēmumā; .prognozēt iespējamos darba un apkārtējās vides riskus saistībā ar darba vides reorganizāciju, jauna darba aprīkojuma vai jaunu tehnoloģiju ieviešanu; .organizēt darba vides risku novēršanas vai samazināšanas pasākumu plānu izstrādāšanu, ievērojot darba vides risku prioritātes.
<p>3.Darba un apkārtējās vides aizsardzības pasākumu organizēšana.</p>	<ul style="list-style-type: none"> .organizēt un koordinēt darba un apkārtējās vides risku novēršanas vai samazināšanas pasākumu realizēšanu un veikt izpildes uzraudzību; .nodrošināt operatīvu informatīvo bāzi un komunikāciju sistēmu ārkārtēju darba un apkārtējās vides risku palielināšanās, avārijas un nelaimes gadījumu novēršanai; .organizēt savlaicīgu pirmo palīdzību nelaimes gadījumā cietušajiem; .organizēt savlaicīgu nelaimes gadījumu izmeklēšanu; .veikt informatīvi izglītojošus pasākumus, kuri nodrošina nodarbināto kvalifikācijas paaugstināšanu darba un apkārtējās vides aizsardzības jomā.
<p>4.Uzņēmuma darba vides uzlabošanas pasākumu un darba aizsardzības normatīvo aktu kontrole.</p>	<ul style="list-style-type: none"> .plānveidīgi apsekot uzņēmuma darba vidi un noteikt tās ietekmi uz apkārtējo vidi, apzināt un novērtēt darba vides riskus; .uzraudzīt uzņēmumā risku novēršanas vai samazināšanas plāna realizācijas gaitu un kvalitāti, kā arī kontrolēt nepieciešamo uzlabošanas pasākumu realizācijas termiņus; .uzraudzīt atbildīgo personu par darba aizsardzību uzņēmumā darba kvalitāti; .kontrolēt nodarbināto zināšanas un prasmes darba aizsardzības jomā; .konsultēties ar nodarbinātajiem un viņu pārstāvjiem darba aizsardzības jomā.
<p>5.Turpināt pašizglītību.</p>	<ul style="list-style-type: none"> . piedalīties semināros; .sadarboties ar kolēģiem;

	<p>..piedalīties pieredzes apmaiņā ..izmantot darbā jaunāko profesionālo literatūru.</p>
--	--

Darba aizsardzības vecākā speciālista profesijas standarta izstrādes darba grupa:

- s Ieviņš – Rīgas Tehniskās universitāte, profesors;
- s Bērziņš – Rīgas Tehniskās universitāte, docents;
- dra Zariņa – Valsts Darba inspekcija, Darba aizsardzības nodaļas vadītāja;
- na Beroza – Latvijas Darba devēju konfederācija, koordinatore;
- nta Geduša – Labklājības ministrija, Darba departamenta vecākā speciāliste;
- tiņš Pužulis – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, eksperts;
- is Ziemelis – Valsts ugunsdrošības un glābšanas dienests, priekšnieka vietnieks;
- nts Kristiņš – Latvijas Darba aizsardzības speciālistu asociācija, eksperts.

Darba aizsardzības vecākā speciālista profesijas standarta eksperti:

- I.Alliks – Labklājības ministrija, valsts sekretāra vietnieks;
- P.Celmiņš – SIA „GRIF”, valdes locekļa A.Grigorjeva komercdirektora p.i;
- J.Švirksts – Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātes dekāns, asoc. prof.